

Nr 562.

Av herr **Christenson** i Malmö m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 151, angående riktlinjerna för den framtida nykterhetspolitiken m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 151 har uppdragits linjer för den framtida nykterhetspolitiken, vilka bl. a. innebär fri utminuterung av starksprit. Det framlagda lagstiftningsförslaget innebär att ge den enskilde mera frihet, men också större ansvar.

Med hänsyn till den ökade friheten vid utminuterung av spritdrycker ter sig departementschefens avvikelser från nykterhetskommitténs förslag beträffande utskänkning å restaurang såsom anmärkningsvärda.

Kommittén föreslår, att måltidstvänget för utskänkning av spritdrycker bibehålles. Starkvin och lättvin skall få serveras utan måltidstväng, om inte tillståndsmyndigheten på grund av konstaterat missbruk gör inskränningar i denna ordning. Vidare bör starköl få serveras utan måltidstväng. Dessutom bör möjlighet finnas att även utan måltid servera lättgroggar och sådana drinkar, som utom vin eller alkoholfri dryck innehåller en mindre del spritdrycker och vars alkoholhalt ej överstiger 22 volymprocent. Enligt förslaget skall kontrollstyrelsen få rätt att medgiva undantag från måltidstvänget beträffande lättgroggar och drinkar (prop. nr 151 s. 360).

Detta är ett bättre förslag än departementschefens. Departementschefen har i stället förordat vissa skärpningar och frångått nykterhetskommitténs förslag bl. a. beträffande tidpunkten för utskänkningstidens början genom att framflytta densamma till kl. 16.00.

Även om vi ansluter oss till principen, att arbetsdagen skall vara fri från spritförtäring, förmenar vi, att så vägande skäl av flera remissinstanser framförts för det nu gällande systemet, bl. a. kontrollstyrelsen och Föreningen Sveriges landsfiskaler, att vi finner departementschefens förslag mindre lämpligt. Redan nu konsumeras mycket litet spritdrycker vid luncherna, en positiv utveckling, som nåtts på övertygelsens väg utan statliga diktat. Men bl. a. med tanke på turismnäringen är en liberal lagstiftning önskvärd. Förbud att servera starksprit mellan kl. 12 och 16 kan också leda till att restaurangägarna minskar antalet anställda. Denna restaurangpersonal har hitintills fått sin bärning inom den ram staten dragit upp för vårt *Bihang till riksdagens protokoll 1954. 4 saml. Nr 562—570.*

samhällsliv. Då denna ram genom statens diktat ändras, bör staten rimligen taga på sig ansvaret för dem som blir lidande.

En förordning mot utskänkning av starksprit och öl under tiden kl. 12—16 kan också få icke önskvärda återverkningar; vinkonsumtionen ökas på restaurangerna, vissa gäster förtär starksprit före besöket. För att förhindra överträdelser av förbudet skulle vidare fordras en mycket rigorös kontroll. Då inga större olägenheter av det nuvarande systemet försports, ”synes det oss lämpligare att låta den hitintills gynnsamma utvecklingen ha sin gång än att genom lagbud, som ännu icke har resonans i folkmeningen, söka påverka densamma. Det synes inte osannolikt, att ett förbud mot spritutskänkning före kl. 15 i stället för att gagna skulle leda till nya framgångsrika försök att kringgå impopulära utskänkingsrestriktioner”, framhåller t. ex. kontrollstyrelsen.

Kommittén har föreslagit, att lättgroggar även i fortsättningen skulle undantagas från måltidstväng. Departementschefen har icke biträtt detta förslag. Det är emellertid synnerligen tvivelaktigt, om ett slopande av lättgroggarna skulle få någon positiv nykterhetseffekt; ökad vinkonsumtion eller skenbeställning av mat, så att både starksprit och groggar kan erhållas kan bli det olyckliga resultatet av ett förbud.

I förslag till ölförsäljningsförordning § 22 st. 2—3 föreslås, att ”Konungen, i den mån så finnes påkallat, äge meddela föreskrifter i syfte att förhindra att ersättning till den, som kringför varorna, utgår i förhållande till myckenheten sålt öl.” Skulle detta nås genom frivillig överenskommelse mellan de berörda parterna, kommer dock inga författningsbestämmelser att utfärdas. Ifrågavarande bestämmelser ger således regeringen möjligheter att utöva påtryckningar på de berörda parternas förhandlingar eller direkt ingripa och diktera avtalet. Detta är ett allvarligt avsteg från principen om arbetsmarknadens frihet. Att ge regeringen dessa befogenheter utan att veta hur den kommer att utnyttja dem, anser vi mindre lämpligt. Skall ingrepp ske i avtalsfriheten på arbetsmarknaden, finner vi det önskvärt, att riksdagen avvaktar resultatet av de nu pågående förhandlingarna, innan den beslutar i frågan.

Kungl. Maj:ts förslag till ny rusdryckslagstiftning innebär, om den genomföres, vittgående förändringar på detta område. Departementschefen räknar med att ett genomförande av förslaget skulle leda till avsevärda besparingar. Den organisationsplan han låtit framlägga är emellertid inte uppgjord i detalj. Han överlåter åt regeringen respektive riksbolaget att göra de slutliga avvägningarna. Det synes oss emellertid felaktigt att avhända riksdagen dess möjligheter att medverka till att det nya systemet redan vid starten ur alla synpunkter blir så ekonomiskt och effektivt som möjligt. Åtskilliga anmärkningar kan riktas mot den uppskisserade organisationen. Fördelningen av arbetsuppgifterna mellan olika organ, såsom kontrollstyrelsen, socialstyrelsen, länsnykterhetsnämnderna och riksbolaget, verkar starkt splittrad. En koncentration av arbetsuppgifterna på t. ex. prissättning,

försäljningsstatistik och dylikt torde kunna förläggas hos riksbolaget, vilket synes vara lämpligt ur rationaliseringssynpunkt.

Man borde också undersöka, om icke kontrollstyrelsen kunde avvecklas samt dess verksamhet fördelas på andra organ inom socialstyrelsen, eller i annat fall uppdraga riktlinjer för hur den bör organiseras. Vi finner det därför önskvärt, att hithörande omorganisationsfrågor närmare utreds av en särskilt förordnad expertkommitté, så att den ur ekonomisk synpunkt lämpligaste lösningen av organisationsproblemet erhålles.

Då en dylik utredning eventuellt kan leda till avskaffandet av kontrollstyrelsen, och då detta skulle medföra, att lagtexten skulle behöva korrigeras med hänsyn till namnet på det nya kontrollorganet, finner vi det önskvärt, att i till propositionen fogad lagtext ordet "kontrollstyrelse" genomgående utbytes mot orden "av Konungen förordnad kontrollmyndighet".

Avskaffandet av den nuvarande individuella kontrollen kommer att medföra, att en tjänstemannagrupp mister sina platser. Även om den inte är direkt statsanställd, finner vi det skäligt, att staten är den behjälplig vid inplacering på andra verksamhetsområden och därvid bl. a. ombesörjer bostad på ev. ny placeringsort. Ovan har också påpekats, att den föreslagna lagstiftningen kan medföra, att viss restaurangpersonal blir arbetslös. På de grunder, som i det sammanhanget framfördes, finner vi det skäligt, att staten påtar sig sitt fulla ansvar för de missförhållanden, som kan drabba arbetstagare genom de förändrade förhållanden, som uppstår, då den nya lagstiftningen antagits. Då dessa kan bli större än departementschefen synes ha uppmärksammat, räcker det inte med att låta riksbolaget i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen lösa hithörande problem. En särskild utredning bör i stället tillsättas för att lösa hithörande frågor.

Med stöd av vad som ovan framförts får vi hemställa,

dels att riksdagen vid behandling av Kungl. Maj:ts proposition nr 151 i enlighet med motionens syfte måtte besluta fastställa följande lydelse:

- 1) av 47 § 1 mom. av rusdrycksförsäljningsförordningen "Rusdrycker må ej utskänkas före klockan 12 middagen".
- 2) av 46 § 2 mom. 1 stycket av rusdrycksförsäljningsförordningen

"Spritdrycker och starköl må utskänkas endast i samband med måltid. Lättgrogg, som före serveringen tillblandats av eau de vie, gin, whisky eller rom samt vatten eller annan alkoholfri dryck och som innehåller högst 2½ centiliter spritdrycker och minst ⅙ liter alkoholfri dryck, må dock kunna utskänkas utan samband med måltid. Till en och samma gäst får dock vid samma besök utskänkas högst två sådana groggar".

- 3) av samtliga de paragrafer, i vilka ordet "kontrollstyrelse" ingår; att nämnda ord ersättes med orden "av

Konungen förordnad kontrollmyndighet”,

dels att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om tillsättandet av en expertutredning att granska den föreslagna organisationen i syfte att nedbringa de centrala förvaltningskostnaderna för staten och riksbolaget,

dels ock att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om tillsättandet av en utredning i syfte att undersöka i vilken utsträckning arbetstagare kan bli lidande genom förändringarna i rusdrycksförordningen samt uppdraga riktlinjerna för statliga hjälpåtgärder för sådana anställda, vilka på grund av den nya lagstiftningen kommer att bli permitterade, varvid särskilt bör uppmärksammas vikten av att bereda samtliga berörda möjlighet att erhålla nytt arbete, om de föredrar detta framför förtidspensionering.

Stockholm den 15 mars 1954.

Carl Christenson,
Malmö.

Erik Strandh.

Gerda Höjer.

Martin Larsson,
Stockholm.

Ragnhild Sandström.

Sigfr. Nordkvist
i Kalmar.

Edvard Mårtensson
i Smedstorp.

Nils Nestrup.
